ANY VI *Sabadell 11 Diciembre 1892.* NÚM. 282.

EL CATALANISTA

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya.

-- La correspondencia al Director. --

Los originals no 's tornan.

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Carrer de Las Valls, 23.-Telèfono, 169.
SABADELL.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
Sabadell. . . . . 2 rals al mes.
Fora. . . . . 8 » trimestre
Un número sol. . . . 1 »
Anuncis á preus convencionals.

LA CONFERENCIA DE DON FERRÁN ALSINA
en lo «CENTRE CATALÁ»

En la impossibilitat absoluta de poder ressenyar lleugerament un trevall tan sustanciós com lo que 'ns doná á coneixer don Ferrán Alsina en sa conferencia del «Centre Catalá» d' aquesta ciutat lo dia 26 del passat mes, nos havém emprés la difícil pero carinyosa tasca de extractarne minuciosament sas parts més essencials, deixant al enginy dels nostres ilustrats llegidors lo reconstituhir lo magnífich conjunt d' ideals y aspiracions que bé pot calificarse de *criteri general económich del Catalanisme*.

Abans de comensar, devém advertir que 'l vot del senyor Alsina en las questions económicas es digne de tenirse en compte, puig dedicat desde sa primera joventut á la industria y acostumat á las vicissituts y entrebanchs, ha degut contar molt sovint quants fan dos y dos, estudiant y sortejant las disposicions aranzelarias y comercials dels nostres desacertats goberns, pera evitar en lo possible la derrota de la producció nacional devant de la extrangera. Home per altra part estudiós, infadigable y més que tot y sobre tot, patriota, se fá digne de respecte y atenció per tothóm y d' admiració entussiasta per part dels que 'l coneixen á fons. Sas apreciacions, donchs, han de tenir sempre la primordial condició de ser sinceras, la importantíssima de ser fillas del coneixement y de la experiencia, y la principal de totas d' estar únicament inspiradas en lo bé del pays.

Y entrém en materia.

* * *

INTRODUCCIÓ AL TEMA.—Comensá 'l conferenciant sa tasca, senyalant la aspiració característica del Catalanisme, que es la de millorar progressiva y constantment las condicions morals y materials del po-

ble catalá, basantse en las qualitats que més caracterisan á la nostra gent, la honradés, la previsió y un gran amor á la terra y al trevall.

Afirmá que la refermansa d' aqueixas qualitats ha de ser fruyt del exemple, y en tal concepte devém procurar que 'ls representants del poble siguin catalans y pensin y obrin á la catalana. Quan aixís ho fessen constituhirían un gobern exemplar, una autoritat verament paternal pera la nostra gran familia; y no hi há pas por de que á las horas sas disposicions económicas poguessen ser may perjudicials pera 'l pays, donchs las fundarían en las necessitats d' aquest, que podrían coneixer á fondo, ben diferent dels actuals gobernants centralistas que á falta de verdader coneixement del que portan entre mans, fundan sos actes gubernamentals de més trascendencia en antipatrióticas teorías provinents del extranger ó en vagas elucubracions científicas mal compresas y pitjor aplicadas.

Las deus naturals ahont han de beurer los gobernants de Catalunya la ciencia de sas disposicions económicas—deya 'l senyor Alsina—son lo coneixement de la potenta intelectual del nostre poble y l' estudi detallat de cada un dels variats elements ab que l' activitat de la gent catalana ha criat fonts de riquesa pera 'l pays. En aquell coneixement, en aquest estudi hi trobará qualsevulga que tinga bon seny las causas poderosas que han impelit al Catalanisme á declararse francament proteccionista.

* * *

ACTUALS CONDICIONS DESFAVORABLES DE CATALUNYA.—Aquí deplora 'l conferenciant las tals condicions, que radican en la diferencia de temperament entre Catalunya y 'ls elements predominants á Espanya. Pinta al efecte l' ansia de trevall y de progrés de nostra terra y 'l compara ab la deixadés y la incuria de la rassa dominadora, fent ressaltar la circunstancia de que ab tot y aixó aném endevant si bé ab la pena d' arrossegar lo feixuch pes d' una companya bona sols pera gosar y gastar pero nó pera afanyarse 'l pa de cada dia.

Implica aixó naturalment una lluyta y un cansament doble pera fer lo mateix camí que 'ls altres payssos, y per tant un atrás que, encara que purament relatiu, es lo suficientment abrumador pera obligarnos á ser francament proteccionistas ab l' objecte de refernos del temps perdut.

* * *

PROTECCIÓ AGRÍCOLA.—En aquest punt fa ressaltar lo senyor Alsina la dura condició del nostre terrer, ja pobre en sí, y á més esquilmat y casi gens adobat per los desditxats pagesos catalans que prou pena han tingut en las malas épocas que corren en pagar sos exagerats impostos y mantenir y desenrotllar sas familias sense enrunar sas antigas *casas payrals*, algunas de las quals no han pogut ressistir tan forta turbonada de calamitats.

Fa constar lo conferenciant que fora 'ls suros de Girona, producte espléndit de la terra que fa viurer á casi tota aquella comarca donant peu á sa acreditada industria tapera, no 's coneix aquí cap producte natural en prou bonas condicions pera imposarse al extranger. Y en sas minas, fora las de sal gemma de Cardona, mesquinament explotadas per son aislament de vías d' importancia, cap ha

aparegut per ara ab prou empenta pera constituhir una font de riquesa del pays. D' aquí qu' en la questió agrícola lluyta nostra terra ab notable desventatja sobre altres pobles que tenen millor terrer y han pogut refer constantment sas pérduas. D' aquesta evident desventatja ne deduheix lo conferenciant qu' es precís á tota costa que Catalunya pensi en donar protecció á sos pagesos, si no vol que aquestos emigrin, deixant germinar en sos camps lo agrám que acabi de corsecar la riquesa patria, com altra agrám pitjor ha vingut fins are corsecant sos drets y sa dignitat.

* * *

PROTECCIÓ INDUSTRIAL.—Dadas las condicions en qu' ha hagut de travallar fins ara Catalunya, anant á remolch de las altras nacions per haver d' arrastrar á remolch la major part de la propia, creu lo senyor Alsina que 's necessita en alt grau una ben entesa protecció pera arribar á la perfecció y economía de las nostras industrias.

Apropósit d' aixó fá ressaltar la actual importancia del travall en lo mon, avuy que, acabats aquells períodos de continuadas guerras propicias á mantenir l' esperit aventurer dels pobles, no hi ha més recurs que posar á contribució las forsas de la inteligencia ó las del cos pera satisfer las més ineludibles necessitats. Sent aixís—diu lo senyor Alsina—«tot travall productor deu ser apreciat y protegit de tothóm, perque tothóm n' ha de sortir beneficiat», y «desde 'l cap del Estat fins al darrer ciutadá deuhen esmerarse tots en facilitar la continuació de dit travall y en fomentar son desenrotllo per quants medis tingan á sa disposició.»

Apart d' aixó, afegí lo conferenciant que 'l foment dels interessos nacionals es indiscutible, y per aixó sobre sa necessitat no 'n demostran duptes ni 'ls més separats per conviccions relligiosas y políticas. Lo travall es la primera condició pera 'l benestar dels pobles, y poch pregonarían ni menos discutirían sas conviccions y sas creencias uns y altres si 'l pá del travall no 'ls alimentés á tots. Per haverho entés aixís, hi há unas quantas nacions al mon que disfrutan vida próspera y decissiva influencia sobre las altras mes descuydadas y en general més idealistas; y es perque han sabut escullir pera gobernants á homes convensuts de que 'l deber de protegir al travall es lo primer y més elemental dels que adquireixen al regir la marxa de sos respectius payssos. Y com á exemples eloquents de pobles enlayrats d' aquesta manera citá á Inglaterra, ab monarquía lliberal y relligió protestant; als Estats Units, ab república federal y relligió protestant; á Alemania, ab imperi federal y relligió protestant; á Fransa, ab república unitaria y relligió católica romana; y á Russia, ab imperi absolut y relligió cismática. Tots aquestos pobles que han comprés lo predomini inevitable dels interessos materials en las lleys de la vida, ab tot y sentir y pensar tan diferentment en altras questions tan importants com la relligió y la gobernació política, han arribat á sobreposarse al resto del mon, tot per haverse dedicat cada un d' ells á protegir son travall productor.

* * *

MEDIS DE PROTECCIÓ.—Son aquestos las Aduanas per un cantó, com á medi senzill y d' efectes inmediats, encare que poch duraders;

y las disposicions gubernativas de carácter protector, com á medi més complicat y d' efectes un xich mes tardans, pero molt més efectius y de llarga durada. Lo primer se considera propi y adecuat á la infantesa de las nacions; lo segon es ja més característich dels pobles pensadors, reflexíus y que saben sortejar las dificultats d' abusos á que 's pot prestar. La ciencia del bon economista ha de consistir en armonisar los dos, cada ún per lo que valgui y pugui.

Lo de las Aduanas s' ha d' usar en general com á sistema defensíu pera evitar que la producció extrangera monopolisi 'ls mercats nacionals desterrantne la propia, y ha de procurar que s' igualin al menos sas condicions, en qual cas la perfecció y 'l patriotisme del poble han de suplir lo restant. Un bon régimen d' Aduanas, apart de donar peu á la creació de industrias novas y convenients al pays, pot rendir bons ingressos al tresor comunal. Lo perill mes temible d' aquest sistema es sa mateixa exageració; s' ha de cenyir á una gran prudencia, tenint en compte quins son los productes que poden soportar la competencia de fora, y quins nó, quinas sas industrias avansadas, y quinas las atrassadas; puig havent de viure las unes de la exportació y necessitant las altras dels mercats nacionals, se pot y 's deu fer un verdader estudi pera establir lleys de compensació que las deixin viurer á totas, fent possible y práctica y fins beneficiosa la seua coexistencia.

Respecte al sistema de las disposicións gubernamentals, son camp d' acció es infinit, sos recursos inacabables y sos resultats eficassos y permanents. Pera que resulti aixís, s' ha de tenir en compte que la perfecció y la baratura dels productes son resultants precisas de distintas combinacions entre 'ls tres factors, inteligencia, capital y má d' obra, haventse d' utilisar tots los medis possibles pera alcansar la millora de calitat, l' aument de cantitat y la reducció de cost de cada un dels tres factors parcials integrants de tal combinació.

Entre 'ls medis que á tal resultat poden cooperar; escull lo senyor Alsina pera citarlos en lloch preeminent, aquestos:—1.er: Generalisar l' ensenyansa técnica de tota mena de trevalls productors.—2.on: Contractar pactes comercials que facilitin la entrada de lo que fassi falta y la sortida de lo que sobri al mercat patri.—3.er: Imposar al pays la menor carga possible de contribucions equitativament repartidas.—4.art: Garantir y facilitar lo crédit montant al efecte establiments constituhits de manera que pugan ser verdaders ausiliars del travall productor.—5.nt: Aminorar las diferencias y acabar las rivalitats entre 'ls factors del travall.—6.sè: Facilitar la rapidés y economía en las comunicacions y transports.—7.tè: Combinar un cós consular inteligent, servidor y patriota.—8.té: Concedir premis á las novas produccions establertas en lo pays.—9.vé: Afiansar la pau y seguretat públicas.—10.sé: Sostenir la moralitat mercantil.—etz., etz.

D' aquestos han merescut un estudi especial per part del conferenciant los 2.on, 3.er, 4.art, y 5.nt. Seguímlo en son exámen.

* * *

TRACTATS DE COMERS.—La primera y principal condició que aquestos requeixeixen en los homes que 'ls han de pactar es un tacte exquisit y un criteri recte, desafecte á preocupacions d' escola é inspirat sols en las circunstancias que atravesa 'l pays. Per haver des-

cuydat aquesta principal condició, han fet en sos tractats los nostres homes de gobern tants disbarats y causat tants perjudicis; fixats una vegada en que Espanya era ó havía de ser lo graner d'Europa (sense tenir en compte que aquí 'n vé foraster) li sacrificaren á la producció dels blats tot lo que se 'ls hi demaná pels extrangers; convensuts últimament de que Espanya havía de ser la *bodega* del vell continent, s' endressaren també per un semblant perillós camí, desconeixent d' una manera vergonyosa que hi ha terras y climas y homes á Fransa, á Italia, á Hungría, á Grecia, á Turquía y á Besarabia, capassos de produhir, quan aixís ells ho vullgan, prou ví pera 'l servey d' Europa sencera y ab las sobras inundar los cellers d' Espanya.

S' han de tenir present ademés en la confecció de tractats los avensos de la Industria y de la Agricultura, puig aquestas, empenyadas per lo progrés de las ciencias naturals, físicas y químicas, van perfeccionant ó reemplassant en sos llochs á molts fruyts naturals que un temps sigueren fonts de riquesa pera 'ls paissos privilegiats que 'ls possehían.

També comvé recordar pera 'l cas que 'l grau d' independencia d' un pays se basa en la multiplicitat de produccions que té, deventse procurar com á ideal que entre totas ellas se basti y cubreixí las propias necessitats; pera lo qual s' han de repartir las activitats parcials, endressantlas á diferents objectes y protegir tots los rams de riquesa per més que sembli no tinguin capdalt importancia.

Ademés no s' ha d' ignorar tractantse de cosa tan artificiosa com son los convenis comercials ab nacions extrangeras, que en ells no hi domina la bona fé que en altras ordres de cosas. Sapigut es que l' objecte de cada diplomátich es ó ha de ser llógicament al ménos lo de recabar pera son pays lo major número possible de concessions encara que haigin de arruinar al pays ab qui entaula relacions; sa lluyta pera obtenir aixó es com se veu poch propensa á la generositat y á la noblesa. Es precís, donchs, tant si plau com nó, usar las mateixas consideracions ab los altres, procurant arrencar totas las concessions possibles en benefici del pays que 's representa; nó d' altra manera 's podría sortir ab éxit de dita lluyta, que, com diu molt bé 'l senyor Alsina, vé á ser una fase més de la fatal lluyta per la existencia, ó millor encara, segons son criteri, de la noble lluyta per la perfecció.

Tot ab tot, resulta que urgeix coneixer exactament lo valor intelectual y 'ls recursos materials de que ab seguretat pot contar Catalunya pera oposarlos, sense perill d' anular lo primer y perdre 'ls segons, al valor intelectual y recursos materials extrangers ab que degan medirse y qual competencia haigin de resistir.

* * *

CONTRIBUCIONS.—Comensá 'l senyor Alsina aquest capítul donant la següent definició «Pagar contribució al Estat es despendrers, fer lo sacrifici d' una part del propi ó interés individual pera donarla al representant del interés de la comunitat». «Aquest sacrifici—afegí 'l conferenciant—té com á benefici correlatiu lo dret del indivíduo á obtindrer del Estat la seguretat del plé ús y perfecte goig del propi interés restant de son domini».

D' aquí deduheix lo senyor Alsina ab bon judici quant just es que

'l sacrifici de cadascú siga directament proporcional al benefici que 'n reb, y que 'ls impostos en monedas ó productes estigan en armonía ab los recursos individuals, entenentse per aquestos, nó las casas ó terras ó capitals en sí, improductius moltas vegadas, sino 'ls rendiments que proporcionan á sos possehidors.

Basantse en aquest equitatiu criteri, y precisantlo més encara, arriba 'l senyor Alsina á sentar una lley progressiva d' impostos pera cada tant per cent de renda, segons aquesta 's consideri prudencialment curta ó excessiva, (á proporció del capital) pera cubrir las necessitats dels que 'n disfrutan.

Aixís, com se comprén, resultaría un sistema complicadíssim pera 'l repartiment contributiu, si no 's sentessin reglas de conducta claras y terminants que distingíssin en cada cas particular la mena d' impost que comprén á qualsevulga habitant del pays. Y aquí es ahont se veu més l' esperit recte y altament práctich del senyor Alsina, que ha ensajat de apuntar las tals reglas de conducta en gros, subjectantlos á una proporció digna del mes expontani aplauso.

Al efecte, nos dona 'l conferenciant dos quadros sinóptichs: un pera la contribució industrial, altre pera la contribució sobre la renda. Y es de notar que la primera 's basa sobre un tipo inferior á la segona, puig considera 'l senyor Alsina molt just, y ab ell tothóm que tinga nocions de sentit comú, que contribuheixin en major escala als gastos del Estat los que guanyan sense travallar que no pas los que benefician á costa de las forsas de sa inteligencia ó de son cos.

Establerta aqueixa distinció, y fixantnos en lo quadro referent á la *Contribució Industrial*, per exemple, pot veures que 'l senyor Alsina indica pera un capital de 1.000 á 10.000 Ptas. que rendeixi anualment menos de 1.500 Ptas. lo *mínimum* d' impost, *zero* (ab lo qual se fomentan las petitas industrias); si 'l mateix capital rendeix més de 1.500 Ptas., l' impost es de 0,50 per cent sobre 'l benefici. Passa després á un capital comprés entre 10.000 y 50.000 Ptas. y segons los beneficis sigan 'l 4, 6, 8, 10, 12 ó 15 per cent (no passa d' aquí, per la raresa d' aquest rendiment), l' impost varía entre 0'60, 1, 2, 3, 4ó6 per cent sobre dits respectius beneficis. Vé després un capital comprés entre 50.000 y 100.000 Ptas., y pera 'ls referits beneficis 2, 4, 6, 8, 10, 12 ó 15 per cent deurían pagar 0'50, 1, 2, 3, 4, 5 ó 7 per cent sobre son import. Y aixís successivament, arribant á la categoría dels privilegiats possehidors de capitals majors de 10.000.000 Ptas., las quals pera rendiments 2, 4, 6, 8, 10, 12 ó 15, pagarían l'impost de 1'50, 2'50, 3'50, 5, 6'50, 8 ó 10 per cent sobre tals rendiments.

Aixís mateix també, en lo quadro sinóptich referent á la contribució sobre la renda obtinguda sense travallar, s' observa la mateixa lley, ab la sola diferencia de que 'ls tipos son més crescuts en un décim, per las llógicas rahons avans ditas. Inútil es dir que en las anteriors classificacions s' ha prés lo 6 per cent, benefici corrent á Catalunya, com lo terme mitj, considerant deficient lo menor y sobrer lo major pera la aplicació del impost.

Per tot lo indicat, compendrán nostres llegidors que l' intent del senyor Alsina es lo d' establir una perfecta solidaritat entre l' Estat y 'ls contribuyents, fentlos interessar á tots en lo foment del travall y bona marxa dels interessos públichs y privats, lo qual es ja per sí sol

un noble y sabi intent, puig es absurdo somiar en la riquesa d' una nació quals habitants caminin á la bancarrota.

Naturalment que 'ls números més amunt indicats no s' han de pendre pas al peu de la lletra, pero d' ells se 'n despren clarament un magnífich sistema de tributació, ó una senzilla ordenació d' ideas, adecuadas á la bona distribució de las cargas contributivas en perfecta concordancia ab lo nostre criteri decididament proteccionista. Per aixó es que no s' estén més lo senyor Alsina á detallar impostos especials, com lo del timbre, herencias, traspassos, etc., limitantse tan sols á afirmar rodonament, respecte al odiós impost de consúms, que á haverse gobernat sempre Catalunya per si mateixa 'l nostre poble no l' hauría conegut may.

No volém cloure aquesta part de la ressenya sense dir quatre mots pel nostre compte sobre la impressió que alguns reculliren del sistema d' impostos apuntat. En principi agradá incondicionalment á tots: sols aplausos y mostras d' aprobació tingué la concurrencia pera 'l conferenciant. Peró, al pas que admiravan la grandiositat de la idea, gosaren uns quants á apuntar ab temor las dificultats de sa aplicació. Sobre aquest punt devém dir tan sols que 'l sistema de tributació sobre la renda no es nou; s' aplica ja y ab bon éxit en varis payssos; y si á Espanya apar un xich inverossímil es per la corrupció lamentabilíssima que s' ha apoderat de tot lo que está relacionat ab la administració pública. Per aquesta, per la sola rutina de véurela com está, 'ls hi sembla impossible á la gent pobre d' esperit y falta d' iniciativas, lo redimirla, ab lo qual tindrían una xica de rahó si nosaltres tractessim de redimir la de tota Espanya ab lo vigent régimen unitarista. Pero deuhen tenir present los tals senyors que si nosaltres, los catalanistas, tenim fundadas esperansas en la reorganisació de la administració comunal, es sols per la virtualitat dels nostres principis que no 'ns encomanan rentar mes roba bruta que la de casa.

No hi ha dupte, al menys nosaltres n' estém perfectament convensuts de que Catalunya té encare en son carácter,—adulterat y tot—un llevat tal de serietat y honradesa que es capás de regenerar los organismes mes corromputs que li hagi deixat lo Centralisme, mentres li donguin llibertat pera ferho, respectantli la seua autonomía. Y aixís com hi ha payssos en que l' impost ha sigut y segueix sent práctich, també ho fora á las horas á Catalunya, mestressa de sas accions, reaccionada dels vicis empeltats, curada de la empleomanía que comensa á enmalaltirla y de la admósfera d' inmoralitat que constantment respira. Ho dihém perque ho sentím: ab lo present estat de cosas lo sistema abans exposat, ab tot y ser justíssim, es impossible. Pera posarho en práctica, s' ha de comensar per tenir goberns coneixedors de la riquesa y las necessitats del poble; y aixó desde Madrit no ho veuhen, es més, no ho poden veurer. Y per altra part, se necessita amor y confiansa dels administrats envers sos administradors, y aquesta... ha mort en nostra terra.

Respecte á la dificultat que podría dur la ocultació de la riquesa y sos beneficis, podém assegurar que es perfectament infundada. Avuy, ja sense cap obligació ni necessitat de ferho, han estudiat uns

quants exemplars patricis la tal ocultació en los temps presents, que es verdaderament fenomenal; y ¡quánt millor no la podrían trobar desde un cárrech públich ab los medis consegüents y alentats pel bé de Catalunya?

Apart d' aixó, aquesta viciosa costúm que tenim tots en general de considerar la estafa al Estat com un medi de defensa á la rapacitat seua, no tindría rahó de ser en nostre pays donchs sense amagar riquesa ni rendiments, dada la potencia de Catalunya, pagarían tots quotas incomparablement mes reduhidas que las que avuy se solen pagar ab la ocultació y tot. Basta citar com á exemple lo d'una casa del Ensanxe de Barcelona que avuy paga 'l 18 per cent y pico sobre sa renda, mentres que ab lo sistema preconisat, fins suposant que valgués 500,000 Ptas. y dongués lo 5 per cent, circunstancia casi inverosímil, no pagaría més que 'l 2'2 per cent, gracias á una ben acertada y honradíssima repartició de las cargas públicas entre tots los ciutadans. Y dit s' está ab aixó que la ocultació 's faría un verdader crím als ulls de la mateixa opinió pública. Y una nota, pera acabar; hem dit que varis bons patricis tenen ben estudiada la riquesa de Catalunya: lo senyor Alsina es un d' ells, y en sos estudis hi ha fundat precisament las notas indicadas en los quadros sinóptichs de sa conferencia del Centre Catalá. Després d' aixó, sobran comentaris.

* * *

BANCHS Y SOCIETATS DE CRÉDIT.—Al entrar en aquest punt de la conferencia sí qu' hem de declararnos francament incapassos de ferne un extracte complert, donchs estanta la sustancia que conté y tan destrament compendiada está que no pot retallarse'n una ratlla sense por d' ofuscar un concepte útil ó necessari pera 'l complert coneixement del assumpto. Per aixó nos hem atrevit, prévi 'l permís del conferenciant á insertarlo, ab la seguritat de que 'ns ho han d' agrahir de veras los aficionats á estudis mercantils que son alguns y bons en nostra ciutat.

Després de fer ressaltar la trascendencia d' una bona llegislació sobre 'l particular, entrá 'l senyor Alsina en materia de la manera següent:

Lo comers ó sia 'l cambi de productes y valors necessita pera sa major facilitat y comoditat, d' un intermediari que es la moneda ó altre cosa que la sustituheixi ó la representi. Després dels temps primitius en que 'ls pobles feyan los cambis directament per medi de productes, vingué la moneda á fer d' agent de cambi, qual útil acció mes tart s' ha completat y extés per altres medis ó agents. Han sigut aquestos lo paper moneda, letras, comptes corrents, etc., etc.; los quals serveixen pera trasladar una part de la fortuna d' una persona ó entitat á mans de un'altra.

Pera facilitar l' emplo d' aquexos nous medis d' empendrer y realisar transaccions s' han creat los elements socials coneguts per Banchs y Societats de Crédit.

Actualment, de tots los medis citats, diner, paper-moneda y crédit, aquest darrer es considerat com lo mes perfecte y mes segur; y á la mida que una Societat avansa en la civilisació, aumenta l' empleo del crédit y disminuheix en relació al total de transaccions, l' us que fa del paper-moneda y de la moneda ó diner.

Peró, si be es veritat que 'l crédit es l' element mes perfeccionat de transacció, també ho es que no tothom pot ferne ús; y per aixó son considerats lo paper-moneda y la moneda ó diner com lo selements que venen á sustituhir al crédit en las transaccions á la menuda de la gran massa de la Societat.

Com havém dit abans, las entitats creadas ab lo fi de facilitar l' ús d' aqueixos medis mes perfectes de transacció, son los Banchs y las Societats de Crédit. La naturalesa d' aquestos exigeix un coneixement lo mes complert possible de las personas que hi intervenen: es á dir, aquellas personas que han d' acudir á una societat pera ferla depositaria dels seus valors ó capitals, necessitan coneixer á fondo las personas que están al devant d'aquella, á la vegada que aquestas necessitan també, pera la seguretat de las operacions qu' han de fer, coneixer á fondo las personas que á ellas acudeixen ab lo fi de realisar operacions mercantils; necessitan coneixer lo grau de formalitat dels seus clients, la seua fortuna y la naturalesa dels seus negocis.

Lo número de personas que han de dirigir las societats de Crédit no pot ser molt numerós, perque es essencial á tot negoci la unitat en la direcció. D' aquí 's deduheix que aqueixas societats han de ser relativament limitadas en quan al número de personas que las integran, entenentse baix aquest concepte, totas las personas que hi entrevingan, ó sian, Directors y clientela. Aquesta limitació es consequencia de la limitació de la inteligencia humana.

Essent curt lo número d' indivíduos que han de compondrer cada un d' aqueixos organismes comercials, forsosament ha d' haverhi multiplicitat de Societats semblants dintre d' un pays; fenómeno que té lloch per tot arreu y s' agrandeix á mida que 'ls pobles aumentan lo número d' habitants y la potencia mercantil.

De la necessitat de multiplicar las Societats de Crédit en relació á las exigencias dels cambis d' un pays, se'n deriva la necessitat de que la lley no s' oposi á llur creació y per conseguent la conveniencia de que elevant lo fet á principi, estableixi la llibertat de ditas institucions.

Are bé: aqueixas Societats, en sa majoría, no poden prestar tots los beneficis de la seua institució si no tenen la facultad de crear paper-moneda, es á dir, de valerse d' aquest medi per facilitar capitals á preu baix á tots las classes socials. De manera que d' aquí també 'n resulta evident la necessitat d' establir com á principi la llibertat de Banchs d' emissió.

Pero com hem dit al comensament essent aquesta una máquina complicada y com á tal molt delicada, requereix molt tacte y delicadesa pera que no's converteixi en instrument de perturbació y ruina. L' escull primer contra 'l que 's corre perill d' estrellarse es l' abús, per causa de l' encegament que molt sovint produheix l' afany de grans utilitats. Contra aquell escull cal prevenirse en las lleys de fundació ó creació d' aquellas Societats.

Un altre grave escull contra 'l que també cal prevenirse sóriament al tractar dels Banchs es lo de la circulació fiduciaria. D' aquest nos en anem á ocupar seguidament.

La moneda es una mercancía com qualsevol altra. Aixís com un home ha de menester roba pera vestirse, blat pera menjar, etc., també ha de menester una cantitat de moneda pera pagar tots aquells elements ú objectes que ha d' adquirir. La suma de las cantitats de moneda que han de menester los indivíduos d' una nació, dona una cantitat que representa lo total que ha de compondrer la circulació. Aqueixa suma d' or, platino, plata, níkel, coure, etc., s'ha tingut que adquirir pagantho ab jornals empleats en la Agricultura, Industria, Arts, etc. Representa, doncs, un capital.

De manera que una nació, ademés de possehir una riquesa que's pot dir fixa ó inmoble, evaluada en *tants* milions de duros en terras treballadas, mes *tants* milions de duros en casas, *tants* en boscos, *tants* en maquinaria, etc., ne posseheix també un'altra en circulació, composta de *tants* milions en metalls—or, platina, plata, nikel, coure, etc., acunyats.

Peró, aixís com las terras donan tots los anys blat, vi, oli, etc., y las máquinas fan fil, teixits, etc., las monedas d' or, de plata y demés metalls, may donan res. Representan, d onchs, baix aquest punt de vista, un capital improductiu. Com diu un autor francés, la moneda es com los camins dels camps que ocupan terrenos improductius pera la agricultura.

Si una finca de cent hectáreas, per exemple, ne te vint convertidas en camins, aquestas vint prestan un servey que es una necessitat pera la finca, peró en sí, com á capital terra, son improductivas. Si per medi d' un sistema de locomoció mes perfecte 's pogués fer tot lo transport ab la mitat del área dels camins, resultaría una major riquesa pera 'l propietari perqué tindría déu hectáreas mes pera 'l conreu, las quals donarían tots los anys blat, ví, oli, etc.

Si suposém que 's trobés y s' establís en la finca lo transport aéreo, tindríam que aqueixa redituaría un vint per cent mes que abans.

De la mateixa manera, si suposém que una nació ha de menester cent milions de duros en metalls acunyats pera donar curs á las seuas transaccions comercials, tenim que aquella nació ha degut emplear una gran part de jornals de trevall d' un valor equivalent, en la compra d' aquells metalls, jornals que hauría pogut emplear en procurarse productes agrícols é industrials aumentant aixís sas provisions pera alimentarse y vestir. Aixís es que si trovém un sistema efectiu y segur per medi del qual aquellas transaccions comercials pugan ferse, per exemple, ab una mitat nó més del numerari avants dit, obtindrém un gran benefici pera la nació perque podrá disposár aquésta de cinquanta milions de duros que podría dedicar al fument de la seua riquesa agrícola é industrial.

Lo paper-moneda es un dels medis que tenen las nacions pe a proporcionarse aquell benefici. La massa del paper circulant actualment en totas las nacions civilizadas y las operacions fetas per medi del alt crédit—comptes corrents, lletras, talons, etc., reduheixen en molt las necessitats del metall.

A primera vista sembla que la emissió de paper moneda pot tenir lo perill de que la facilitat mateixa de la seua emissió conduheixi al abús y que si la cantitat emesa arriva á excedir las necessitats d' un pays, pugui esser causa de trastorns económichs. Peró en realitat no es aixís. La opinió d' homens eminents en materias económicas, basada en la mateixa realitat dels fets; es que fora en vá crear una cantitat de paper-moneda superior á la que las necessitats comercials reclamessin. Respecte á aquest particular, un alt funcionari inglés diu que es ridícul aqueix temor, com fora ridícul creurer que 'l número de sombreros que 's portan en un pays hagués d' estar en relació ab lo número dels fabricants y no ab lo dels caps que hi hagin pera portarlos.

Y lo que dihém del paper fiduciari, 's pot també aplicar á la moneda. Com es en sí capital improductiu, á ningú l' hi convindrá tenirne un sobrant que dega jaurer inactiu en las arcas pera guardarlo.

Peró, si la exageració de la cantitat d' aquéixos medis de circulació no pot portar trastorns económichs á una nació, la insuficiencia d' aqueixos medis ó sia la carestía de metalls encunyats, paper fiduciari y demés ele-

ments de crédit, ha de causar inevitablement gravíssims danys económichs, entorpint y paralisant tot lo moviment comercial d' una nació.

Un pays que ha prosperat un any tenint las mateixas terras conreuadas, iguals fábricas ó máquinas, y 'ls mateixos brassos trevallant, pot trobarse en lo inmediat seguent sense poder utilisar tots aqueixos elements de riquesa per mancarli 'ls medis de donárloshi moviment, ó sian los valors constituyents de la circulació: metalls encunyats, paper-moneda, etc.

Ab tot y que 'l capital-circulació d' un pays es relativament petit al costat de son capital total; terras, casas, barcos, máquinas, etc., l' ausencia ó falta d' una part d' aquell capital-circulació li ocasiona molts mes trastorns á un pays que la pérdua d' un capital major dels que componen la demés riquesa pública. D' aquí prové la necessitat de que al llegislar se procuri que no pugui arribar may lo cás de faltar capital-circulació. Pera lograr aixó, tots los goberns de paíssos civilisats han dictat lleys afavorint la creació d' aqueixos medis de transacció que venen á ajudar als metalls encunyats y á moderarne l' ús.

No farém aquí la relació dels diferents sistemas de Banchs que existeixen á Europa y á América; molts d' ells constituheixen, al nostre entendrer, un abús del crédit. Unicament recordarém que, si 's vol que aqueixos elements fomentadors del crédit produheixin tots los beneficis que son capassos de rendir, es indispensable que estigan assentats sobre una base completament sólida.

Dels varis sistemas de Banchs coneguts, lo quin, al nostre entendrer, ofereix millors condicions d' estabilitat y garantías, es l' adoptat en los Estats Units d' América. Consisteix en lo seguent: Formada una societat de crédit ab arreglo á las condicions de la lley (que aquí devém considerar d' ordre secundari), pot constituhirse en Banch d' Emissió presentantse á la Tresorería del Estat y depositant allí una cantitat A de deute públich, á cambi de la qual la Tresoreria entrega una cantitat equivalent al noranta per cent de la depositada, en billets impresos per l' Estat, que 'l Banch posa en circulació donantlos en pago de las seuas obligacions. Las obligacions en que 's troba á las horas lo Banch, son las seguents: si tenía, per exemple, disponibles en metálich ó valor efectiu cent milt duros, los ha degut invertir en Deute Públich que l' hi dona á n'el capital invertit un quatre ó cinch per cent d' interés anyal; y ha adquirit, en cambi, noranta mil duros en billets de Banch que constituheixen son capital circulant, al qual pot ferli produhir—per medi de las operacions propias de tota societat de crédit—un interés mes ó menos crescut segons sian los resultats de las tals operacions. Aquest interés, junt ab lo que produheix la cantitat de Deute Públich dipositada en la Tresorería del Estat, constituheixen los beneficis del capital desenbolsat per los accionistas del Banch.

Resulta d' aquest sistema, que la situació del tenedor del billet está molt mes garantida de lo que acostuma á estar en los demés sistemas, ja que, per sobre de la garantía que puguin oferir la posició, inteligencia y formalitat dels Directors d' aqueixos establiments, hi ha l' altre garantía de tenir un capital major al dels billets emesos, en Deute del Estat y donant sempre un interés determinat. De fet hi há que 'l tenedor d' un billet de Banch de cent duros, lo dia que 'l Banch que haigi posat en circulació aqueix billet, hagués perdut tot lo seu capital, trovaría encara dipositats en la Tresorería Pública y á solta d' ell cent duros donant un interés fixo cada any.

La falta de pago dels interessos del Deute d' un Estat, podría aparexer

com un defecte capital del sistema. Peró, sí 's té en compte que la garantía que té 'l billet de Banch emés segons lo sistema nort-americá es una garantía subsidiaria, basada sobre tota la riquesa del Estat, se compendrá tot seguit que es incomparablement superior á la garantía que sosté 'l valor dels billets emesos per los Banchs constituhits segons los altres sistemas generalment adoptats per las nacions d' Europa. Perque la garantía mes eficás y de carácter més permanent es la que ofereix un Estat quals vida é interessos no desapareixen ab la facilitat que ho poden fer los d' un particular ó de societats d' existencia molt limitada.

Per altra part lo paper-moneda que s' infiltra en totas las classes de la societat y per lo tant arriba á tots los individuos d' una nació, fa que tots estigan igualment interessats en lo cumpliment de llurs obligacions envers l' Estat per rahó del pago del Deute d' aquest. Lo pays es tot á l' hora acreedor y deutor, lo qual fa que la garantía aquella sia tot lo eficás y segura possible dins lo humá. Ademés, es lo sistema aquí presentat, un medi suau y sumament hábil ab lo quin l' Estat fa á tots los seus individuos tenedors de son deute».

Tal es en compendi l' estudi sintétich que 'ns ofereix lo senyor Alsina sobre los Banchs y Societats de Crédit, essent inútil fer constar, després de lo ja dit que 'l sistema de Banch nort-americá de lliure emissió 'l considera 'l conferenciant com á bon model pera ser aplicat en nostra Catalunya quan puga ella disposar dignament de l'administracióde sos interessos.

***

VERDADER CONCEPTE DE LA QUESTIÓ SOCIAL.—Las apreciacions del conferenciant sobre 'l tal concepte se caracterisan per la sinceritat é indiscutible rectitut de son autor. Ha sigut aquest punt tant tractat y remenat per uns y altres, los de dalt y 'ls de baix; y ho ha sigut en general ab tanta parcialitat y mesquinesa de miras que realment conquista l' esperit lo franch y obert criteri del senyor Alsina sobre 'l particular.

Per de prompte emboca ab gran acert l' assumpto lamentant que la major part del públich desconegui encara á fondo la questió, creyent que no 's tracta sinó de la aspiració de la classe obrera d' emanciparse de la *tutela* ó *tiranía* de las classes directoras del travall, per l' estil de la que tingué la antiga classe baixa pera emanciparse de la servitut. Basta comparar l' estat del poble d' avuy ab lo dels temps referits pera compendrer lo absurdo de tal preocupació.

Abans, las classes altas, la noblesa y 'l clero eran realment privilegiats possehidors de dignitats, beneficiadors exclusssíus de las grants posicions socials y acaparadors únichs de la propietat y la riquesa dels payssos ahont dominavan; de manera que 'ls individuos del poble no podían esperansar arribarhi may, per més que 's distintingissin per son valor, sa virtut ó son saber. ¿Tenía res de particular, donchs, que son esperit s' enrevoltés contra tan odiosa injusticia?

Pero avuy ha cambiat aixó totalment, puig lo poble pot donar y dona cada dia al mon homes de virtut, de valor y de saber, que, escalantse sobre sos propis mérits, consegueixen arribar á las mes altas posicions socials y disfrutar de la propietat y riquesas que s' han sabut conquerir.

En una paraula, abans dominava la societat una exígua minoría de predestinats, mentres que avuy té dret á tal predomini á las qualitats intelectuals y morals dels indivíduos que la forman. Abans lo xich no podía ni somiar ab igualarse ab son senyor; avuy pot fins superarlo si sas qualitats propias y son amor al travall li son realment superiors.

Es, donchs, del tot absurda la comparació entre l' obrer d' avuy y l' antich esclau. La lluyta d' aquest per sa emancipació fou una pujada gloriosa, una ascensió progressiva, al cim del qual hi trobá un premi incomparable, la llibertat. Peró 'ls nostres obrers d' avuy, ja 'n gosan de tal llibertat, y si alguns d' ells no saben apreciarne sos beneficis es perque ignoran quánt costá de guanyar; sols aixís se compren que se 'n cansin, cridant y esvalotant á pretext de trobar reduhit l'espay en que ella 'ls permet bellugarse, y volen córrer més encare, baldament sia devallant del cím gloriós de la llibertat execrable abím de la llicencia.

Sortosament aquestos son uns pochs no más y extranys á Catalunya quasi en sa totalitat. Aixís es que, á poguer disposar la nostra regió de sos destins, poch li costaria contenirlos ab má de ferro, ó en cas de rebequería major, posalshi pont de plata cap als payssos incivilisats ahont apendrían á apreciar de veras los beneficis de la llibertat.

Fetas aquestas aclaracions 'l fals concepte de sobrela questiósocial más vulgarisat, entrá 'l senyor Alsina á explicar lo que per experiencia en sa llarga vida del travall ha aprés socre 'l verdader *quid* de la tal *questió*. Duas causas li regoneix lo senyor Alsina al present recel entre 'ls amos y 'ls obrers.

Es la primera la deplorable afeminació y conseguent enervament de las classes directoras y mantenedoras del travall, origen del culpable oblit en que tenen sa vivificadora missió en la societat; es la segona l' afany esbojarrat que uns quants vividors han lograt infiltrar en lo cor de la classe obrera pera possehir inmediatament y sense esforsos ni privacions de cap mena tot lo bó y útil que tenen las demés classes socials.

Pera explicar la primera causa, explica aquí 'l senyor Alsina ab notable acert la *génesis* de la classe mitja, avuy, la general, directora y mantenidora del travall, fent veurer qu' es filla d' aquést y que per lo tant no pot oblidarlo ni renegar d' ell ni del más petit de sos elements baix culpa d' una gravíssima ingratitut. Efectivament, basta endressar los ulls als llochs mes preeminents de la tal classe pera veurehi als modestos obrers d' ahir, que gracias á la activitat, á sa inteligencia y á son estalvi, son los amos, los directors d' avuy. Llástima que molts se 'n hagin quasi oblidat, mostrantse mes propensos á refregarse ab la classe alta, la de la noblesa, que no pas á la de son orígen y de sa naixensa, sent aixís que son lloch está más lluny, ó tant lluny al menys de la primera com de la segona; son y han de ser los intermediaris entre una y a tra, mes inclinats encara cap al poble, que sempre la lley del Senyor mana defensar al débil contra 'l fort. Á n' ells los hi está encomanat per sa propia naturalesa lo suavisar las aspresas propias dels extréms, moderant la tendencia sempre avassalladora dels de dalt, contenint l' impuls sovint violent y desordenat dels de baix, mantenintse independents entre ells, conservadors

del ordre y mantenidors de la justicia social.

Lo no haverse fet aixís, en general ha produhit sos naturals efectes. En primer lloch ha debilitat los llassos de cohessió entre las classes baixa y mitja que son abduas constituyents indispensables del element travall, origen y vida d' una y altra. En segon lloch, ha fet possible que las massas, avuy mes que may necessitadas d' una prudent y sábia conducció per las aglomeracions á que son propensas las grants industrias, creyentse abandonadas y menyspreuadas dels que devían guiarlas y ajudarlas en los esculls de la vida, anessin perdent gradualment sa confiansa y son respecte en la classe mitja, pera entregarse ab pó primer y ab frenessí després á las funestas predicacions d' uns quants criminals que en profit propi, intentan enfondir los recels existents, encara que per ara superficialment tan sols entre 'ls distints factors del travall.

Aquesta última circunstancia es la més temible; y si la classe mitja no 's reacciona á acostarse moralment á sa companya, la inferior, no 's descuydarán gens aqueixos criminals á que abans havém aludit pera omplir lo buyt que entre una y altra quedi, puig sos propósits ben manifestos y en alta veu son los de desunir més encara y agrandar tant las diferencias entre 'l capital ó la inteligencia y 'l travall que no puguin entendres sens sa mediació, feixuga roda mitjera que apart de sa inutilitat hauría de costalshi molt cara als de una y altre part, essent ademés un element comprometedor sempre del ordre y de la estabilitat socials, un obtacle pera la bona marxa del travall productor.

Resulta de tot aixó—diu al acabar la conferencia 'l senyor Alsina —que devém procurar per tots los médis que en la classe mitxa hi tornin á brillar de nou aquellas memorables virtuts cívicas dels nostres temps mes gloriosos, escut fermíssim del dret de Catalunya y amparo y defensa del poble catalá; ab lo qual dita classe recobrará los perduts resdecte y confiansa de la classe baixa. Y devém procurar, ademés, desbrossar tant com se puga y aixamplar lo camí ja avuy existent pera 'l pás dels més pobres ciutadans á la classe mitja, sempre y quan vagin acompanyats dels mérits conseguents, á qual fi, entre altras cosas, deu afavorirse tant com permetin los interessos generals de la societat, l' establiment y generalisació del sistema cooperatiu en tots los rams de la producció.

Aixís, s'activarán poderosament las funcions de la selecció natural lels elements mes sans y vigorosos de la classe baixa á la classe mitja, e robustirá ventatjosament á n' aquesta tot reduhint la quantitat y qualitat d' aquella, se multiplicarán las forsas dels elements garantisadors del ordre social, y 's deixará á la Justicia fer lo demés que la conducta dels homes y 'l curs de las circunstancias imposin pera resoldre prompte y radicalment la questió social.

Aixís acabá 'l senyor Alsina sas apreciacions sobre la cuestió social, y com siga que l' assumpto es de prou actualitat pera cridar l' atenció del públich, nos permeterém reforsar nosaltres lo dit fins aquí ab una petita adició pel nostre compte.

Tal es la de fer constar que 'l senyor Alsina al escriurer los anteriors párrafos no ha fet mes que trasladar al paper un compendi del

sistema de relacions que ha sostingut sempre ab sos trevalladors. Pochs com ell poden ab mes autoritat queixarse del enervament y afeminació de la classe mitja, puig haventse trovat desde molt jove de Director en várias fábricas, sempre ha mantingut ab sos subordinats lo tracte cordial á que ells per sa conducta 's feyan acreedors lo qual no li ha impedit ser implacable ab los enredadors, los revoltosos y 'ls refractaris al treyall. Durant sa vida ha hagut d' inventa- y fer varias reformas en sa industria que es la cotonera, y jamay ha reculat ni 's ha acobardit devant las amenassas y fins atentats dels enemichs del progrés que, baix lo vestit del trevallador, viuhen de lo que 'ls altres trevallan; peró, aixó sí, tampoch s' ha oblidat de remunerar llargament y distingir ab sa confiansa y son carinyo als que l' han seguit en son afany de economía y perfecció, únichs camins que ell coneix pera arribar á sostenir y vencer la competencia extrangera. Ja fa molts anys que trevallant á la Cooperativa del Ter, domiciliada á Roda, y deguda á sa iniciativa, en son afany de anar endevant inventá un telér pera velluts de cotó, en lo qual se fabrica lo género conegut avuy per *Rodas* y que batejá ell aixís pel nom de la població ahont va apareixer per primera volta; donchs bé, a gún temps mes tart lo conegut fabricant y capitalista D. Eusebi Güell y Bacigalupi li'n oferí pel privilegi 24.000 duros, y 'l senyor Alsina després d' haberho consultat ab sos companys de travall, que reconeixían difícil lo perfeccionar y vulgarisar lo nou article ab los curts medis de una societat obrera, aceptá la oferta, peró aixó sí, destinant 12.000 duros pera *regalarlos* á la Cooperativa del Ter ab l' objecte d' engrandir son negoci, y 12.000 mil duros pera ell colocats sobre la casa Güell y al risch del nou género per ell inventat y que avuy gosa d' un floreixent crédit. No es aixó sols; lo senyor Alsina era á las horas y es avuy encara Gerent de la dita Cooperativa sense cobrarne un quarto, y sense tenirnhi casi cap de capital puig á mida que 'l negoci 's perfecciona, ell va retirant lo poch que li queda y que hi posá en épocas etzarosas y críticas pera la societat referida. Are que 'ls hi va bé—diu lo senyor Alsina—que se n aprofitin; si algun dia 'm necessitan ja 'm avisarán. Y mentres tant ell, ab son nom acreditat y sa valiosa firma 'ls hi fá de garantía devant del comers públich, arrostrant ab convicció las alternativas y perjudicis de qualsevulga crisis que pogués sobrevenir; consequencia de lo qual es que la Cooperativa del Ter porta una vida exemplar y próspera, essent la única societat de son género que s' ha salvat del general naufragi per la inteligencia y desinterés de sa direcció.

Sense aquest fet culminant, n' hi han altres d' eloquentíssims que provan quant estima 'l senyor Alsina als bons trevalladors. A totarreu hont ha estat hi ha deixat constituhits Ateneos, provehits de bonas Biblioteças, que li costavan la major part de sos honoraris, y ha fet vida comú ab los obrers, desentenentse del luxo y dels plahers inútils, dedicat per complert al estudi y al be del pays. En lo darrer lloch ahont estigué, á Sans, en la fábrica del senyor Güell, avuy trasladada á Santa Coloma, hi ha deixat una porció d' antichs y lleals trevalladors en la casa que cobran crescudas jubilacions.

Dit s'está ab tot aixó quanta autoritat tenen los anteriors párrafos sobre la questió social en boca de don Ferrán Alsina, quals paraulas

en lo *Centre Catalá* de Sabadell no son mes que l' eco de las obras de tota sa vida.

Y aquí posém punt. En quant á la impressió general que despertá en l' escullit auditori present á la conferencia, fou de verdadera admiració y carinyosa simpatía.

Varias vegadas fou interromput lo senyor Alsina ab evidents senyals d' aprobació, y al final fou aplaudit unánimement y ab calurós entussiasme.

Sa veu ha sigut una vegada mes sentida y apreciada en nostra ciutat. Esperém en bé de Sabadell que no será la última.

NOVAS.

Al objecte de poguer ressenyar extensament, com se mereix, la importantíssima conferencia que doná en lo «Centre Catalá» d' aquesta ciutat lo conegut industrial D. Ferrán Alsina, nos hem vist precissats á retirar tot l' original que teníam compost, reservantlo pera 'l próxim número.

Ab tot y aixó creyèm que nostres abonats nos agrahirán qu' ocupém casi tot lo present número en ressenyar dit acte, tota vegada que l' assumpto revesteix escepcional importancia.

La falta d' espay nos priva de poguer comentar com se mereix la actual crissis qu' ha sufert la política madrilenya, ab la inesperada cayguda del partit conservador.

En lo número próxim que s' haurá vist mes en clar la resolució que tinga podrém ocupárnosen, si bé de moment podém anticipar que siga quin siga 'l cambi, res ha de guanyarhi 'l país.

D' una carinyosa carta que 'ns ha enviat lo conegut crítich d' arts don Ramón Casellas, apropósit del preciós articlet seu que reproduhirem de *La Vanguardia* y que tractava dels desayres fets als artistas catalans per la prempsa de Madrit y 'ls Jurats de la Exposició, ne treyém los següents interessants parrafets:

«Com á resultat pràctich de la campanya, dech dirli que, penetrats los artistas catalans de la injusticia ab que han sigut tractats, fan propósit de celebrar aixís que 's pugui, una Exposició ben lluhida á Barcelona y no concorrer per res á las de la Vila del Os.

»Deu vullgi que per un camí ó altre la doctrina regionalista vagi infiltrantse en totas las clases socials de la terra catalana, fins á conseguir la completa revindicació de la nostra nacionalitat.»

No cal dir que celebrém la noticia y l' esperit que anima al senyor Casellas, verdadera ánima del moviment de protesta dels nostres artistas contra las simpatías de Madrid.

Y ab ell felicitém al estimat colega *La Vanguardia* de Barcelona, portantveu de tal moviment.

Las personas que desitgin obtenir lo preciós *Calendari Catalá* pera l' any 1893 poden dirigirse á la imprempta d' aquest periódich que se 'ls hi facilitará.

Demá dilluns á un quart de deu del matí, tindrán lloch en la parroquia de Sant Feliu los funerals en bé de l' ánima de D. Joseph Durán y Mandri (Q. E. P. D.) pare de nostre bon amich D. Joseph Durán y Rovira á qui, al igual que á sa apreciable familia, li repetim ab aquest motiu nostre sentit pésam.

Agrahim las carinyosas frasses que en son número del passat dimars nos dedica nostre estimat company *El Sabadellés*.

Litografía é Imprempta de M. Brossa, Las Valls, 23.—Tetéfono, 169.—SABADELL.